

Landesbibliothek Oldenburg

Digitalisierung von Drucken

Obseruationum exegetica-criticarum in vtrumque foedus

...

Ad sollemnem Resurrectionis Domini memoriam pie recolendam Ciues
academicos exhortantur Rector, Cancellarius, Director et Senatus
Academiae Regiomontanae

Rink, Friedrich Theodor

Regiomonti, MDCCCI.

VD18 90587316

[Ad sollemnem Resurrectionis Domini memoriam pie recolendam Ciues
academicos exhortantur Rector, Cancellarius, Director et Senatus
Academiae Regiomontanae]

urn:nbn:de:gbv:45:1-15834

—————

Inimmo Dominus

Adsunt, *Cives Ornatissimi*, dies festi laetissimi, singulari a nobis erga Deum, si qui alii, gratiarum actione celebrandi, Christum cum nobis redituum religionis suae testem sistant atque sponso- rem. Accuratam autem huius, quam edocti sumus omnes, religionis cognitionem sibi comparare, prae ceteris inter Christianos officii est iis, qui litteris student, indeque eruditorum nomen sibi vindicant. Quod tamen cum sola novi foederis, quod dicunt, lectione, neglecta aevi et populi ratione, neglectoque linguae et cogitandi modo, quibus Christus eiusque discipuli utebantur, effici nequeat: iam ab antiquissimis inde temporibus, non solum canonicos, quos vocant, sed et apocryphos libros, maxima ex parte parum ab isto tempore remotos, diligenti perscrutatione, lectio- neque sollerti dignissimos censuerunt viri eruditi. Quos autem inter libros, Iesu Siracidae Ecclesiasticum, sic dictum, licet cum *Sonntagio*, *V. R* libri potius farrago, quam liber nominandus sit, reliquis fere omni- bus palmam praeripere, quis est, qui neget? Hac ratione adducti et nostro aeno non pauci exsistere viri docti, qui eum suis curis ornandum putarent. E quibus prae ceteris nobis nominandus est *V. R Linde*, qui non solum versionem huius libri vernaculam, eamque satis elegantem a) paravit, sed ipsum graecum textum non nullis locis recognovit et anno-

a) Aliam nuper dedit interpretationem pari laude dignam THADDEVS DE-
RESER *V. R.* Vid. *Die heil. Schrift des A. T. Th. III. Bd. II. Frft. 1800.*

tationibus doctis illustravit. Aliam de hoc libro scriptiunculam ingeniosissimam edidit Sonntag V. R. b), multosque locos sub crisin vocavit Bendsen in *Specimine exercitation. criticar. in V. F. libros apocryph. Goett. 1789. 8. Camerarii, Hoefschelii, Fabricii, Eichhornii V. III.* aliorumque virorum de hoc libro merita non est quod praedicemus, cum de iis iam satis inter omnes harum litterarum peritos constet. Restant tamen multae quaestiones, a nemine adhuc solutae, necessario tamen soluendae, cum parum constet, qualis, quantaque auctoritatis habendus sit ipse huius libri textus graecus? vtrum eadem, quam nunc habet, forma ex auctoris manibus prodierit, an recentiori aevo immutatus et mutilatus fuerit? vnde enatae sint singulares et magni momenti varietates, quarum permagnus et in interpretationibus antiquis, et in editionibus omnibus existat numerus? etc. c)

Certiozem autem harum rerum cognitionem nulla alia, ni fallimur, ratione assequi possumus, nisi prius singulas istas editionum et versionum antiquarum variantes lectiones et diuersitates enotatas et in classes dispositas habemus ita, vt de earum auctoritate iudicium ferre, fontemque, e quo promanauerint detegere possimus. Quo demum facto, quid vel ad textum, qui olim existit hebraicum seu potius aramaeum, vel ad graecum, qui nunc est, vel ad interpretes veteres, praesertim latinum et syriacum, vel denique ad interpolatores et antiqui et recentioris aevi referendum sit, statui poterit. Optandum foret, vt hexaplaem codicem syriacum, qui in bibliotheca Mediolanensi existat, totum iam typis descriptum haberemus, nam praeter alios adhuc ineditos V. F. libros, hunc etiam Siracidis ecclesiasticum, additis signis criticis continet d), ex

A 2

eoque,

b) *Commentat. de Iesu Siracide Ecclesiastico, non libro, sed libri farragine. Riga, 1792. 4.*

c) Cf. EICHHORNII *Bibliothek d. bibl. Litt. Bd. VI p. 1051.*

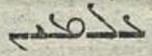
d) Vid. ADLERI V. S. V. *Bibl. crit. Reise nach Rom, p. 197.* BURGATI in praef. ad suam Danielis e cod. illo ed. p. IX. nec non NORBERG in praef. ad suam huius codicis ed. Vol. I. p. 9.

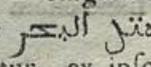
eoque, quin magnus ad crisin huius libri fructus redundaturus sit, dubium non est. Priusquam vero collationem huius codicis, cuius rei iucundissima quaedam spes nobis affulsit, cum orbe erudito communicare possimus, nunc nobis, in enotandis variantibus lectionibus et diuersitatibus antiquae latinae, syriacae, et, si quae forte occurrant, arabicae versionis, initium facere liceat. Reliquam huius operae partem, ut et variarum editionum, patrumque ecclesiasticorum, in primis Clementis Alexandrini collationem, alio loco et tempore absoluemus. Illam autem antiquarum versionum collationem cum textu codicis Vaticani, a Lindio V. R. edito e) instituiamus.

Caput primum.

Vs. 1.

Παρα κυρις. VULGAT. a Domino Deo. παρα κυρις τῶ θεῷ. — και μετ' αυτῶ εστιν εις τον αῶνα. VULGAT. et cum illo fuit semper, et est ante acutum, cuius versionis sensum Syrus etiam, et, qui semper fere cum eo facit, Arabs, exprimunt: ille, hic من قديم الدهر, i. e. απο τῶ αιωνος, i. απ' αιωνος.

Vs. 2.

Εξαριθμησει. VULGAT. dinumeravit. Saepe vero futurum tempus cum perfecto commutatum fuit haec interpretatio v. c. Vs. 3. dimensus est, inuestigavit, ideoque nullam h. l. video lectionis varietatem. Syrus et Arabs addito et يقدر futurum aperte exprimunt. Singulare est versionis arabicae in initio huius commatis additamentum: fluctus maris, quod, cum nihil eiusmodi apud Syrum legatur, ex ipso interpretis illius ingenio profluxisse videtur.

Vs. 3.

e) Gedani, 1795. B.

latum est, in verbis autem κτησαμενος et θησαυρος, in primis si per compendium scribendi in codice, quem prae oculis habebat interpres syr. expressa putemus, verborum καθημενος et θρονος vestigia facile agnoscimus, quod et de vocabulis μανος et σοφος valet. Arabs verba syriaca reddidit. Inter Syrum autem et versionis Vulgat. auctorem nihil conuenit, nisi quod et alter in suo codice vocabulum quoddam deprehenderit (forasan δ κυριευων vel κρατος [κρατιτος) τω ܕܘܕܘܢܐ respondens, cum interpretetur: *Dominans Deus.*

Vs. 7.

Post primum αυτην vers. Vulgat. inserit verba: *in spiritu sancto*, et post εξηριθμησεν verba: *et mensus est* (εμετρησε), alterum vero αυτην omittit. — Syr. pro εκτισεν legisse videtur εξετεινεν, quod quidem illo melius syriaco ܘܕܘܢܐ respondet. Deest porro in vers. syr. pronomen αυτος, ut et alterum και et αυτην. — Ante και εξεχεεν inserit ܣܘܕܘܒܐ dedit eam, εδωκε αυτην, quod tamen syr. interpres non in textu legisse, sed eo tantum consilio addidisse videtur, ut vim verbi εξεχεεν melius exprimeret.

Vs. 8.

Vulgat. *et super omnem carnem.* Dubito tamen an legerit versionis huius auctor και επι πασαν σαρκα. Prius enim hoc huius vs. membrum, cum verbo careret, antecedenti commati arctius annexit Vulgat. quod cum Syrus non fecerit, singulare hic ex ingenio adiecit verbum ܣܘܕܘܒܐ, quod Arabs, mire h. l. cum versione latina vulgata consentiens, omittit. Syriacum ܣܘܕܘܒܐ ܘܕܘܢܐ et arabicum ܘܕܘܢܐ e nulla lectionis varietate, v. c. κατα το θελημα αυτη, ortum putamus, nisi forsan, nobis tamen improbantibus, verbum illud ܣܘܕܘܒܐ, εδωκε, e vocabulo δοσιν deducere, et το: θελημα illud h. l. interponere velis. Arabs quidem verba μετα πασης σαρκος vertit: على كل امر من الناس tropica tantum propriis vocabulis exprimens, nec πασι τοις αγαπωσι etc. eum legisse

exstat primum vs. sequentis membrum, in interpretatione arabica desideratur. Qua tamen de re mox.

Vs. 13.

Si usquam alibi, praecipue in hoc commate variant interpretes Vulgat. cum *electis feminis graditur, et cum iustis et fidelibus agnoscitur.* Verba *και* et *ανθρωπων* plane desiderantur, pro *θεμελιον* autem *θηλειων* et *αινετων* pro *αιωνος* versionis huius auctor in suo exemplari legisse videtur. Membrum secundum huius commatis versionis latinae plane a textu nostro graeco aberrat, cuius tamen vestigium quoddam in verbo *agnoscitur* nos reperisse credimus. Forsan enim in fine huius commatis *εννοειται* legit interpres ille pro *ενοστευσε*, quod nunc in fine membri prioris legitur. Sed difficillimum est, deficiente omni in his tenebris luce, certi aliquid de his rebus definire. Arabs, ut iam supra diximus, secundum commatis praecedentis membrum omisit, vel potius priori huius vs. membro permixtum legit, quod tamen, quomodo factum sit, iure nostro miramur, cum diligens rei exploratio luculenter doceat, textum graecum hunc interpretem latuisse. Versioni eius, iam ad vs. 12. descriptae haec etiam adiicienda sunt verba: *و مع نسل الصالحين يدوم فضلها*, h. e. *et cum proborum stirpe fauor eius permanebit.* Quam interpretationem si ad fontem graecum referre velis, auctorem eius legisse censeas necesse est: *και μετα ανθρωπων πιστων συνεκτισθη απ' αιωνος*, verbis *πιστων* et *συνεκτισθη* e versiculo praecedente huc translatis, vel *εθεμελιωθη απ' αιωνος* etc. Vnde vero ortum sit vocabulum *فضلها* ignoramus, nisi, quod verisimillimum nobis est, e *σπ.μ.μ.* deducendum censeas, quod addidit Syrus, a quo tamen Arabs maxima ex parte longe recedit. Versio enim syriaca haec est: *ܘܡܥ ܢܫܠ ܫܘܠܫܘܢ ܘܡܥ ܢܫܠ ܫܘܠܫܘܢ ܘܡܥ ܢܫܠ ܫܘܠܫܘܢ ܘܡܥ ܢܫܠ ܫܘܠܫܘܢ* h. e. *Est cum infontibus, ipsa a saeculo condita est, et cum eorum semine fundata est beneuolentia eius.* Omissum in hac versione videtur primum *και*, quod etiam in Cod. Alex. deest, et additum vocabulum *ܘܡܥ ܢܫܠ ܫܘܠܫܘܢ* cui re-

spon-

Syr. interpres legisse videtur *αυτης* et pluralem *ξίς* loco singularis numeri *ξίς*, quod melius quidem cum sequente *κλαδοι* conuenit, at singulari numero antea iam saepius repetito parum confirmatur. Sunt etiam rami vnus eiusdemque arboris (h. l. σοφίας) plures, at vna tantum radix, Syr. interpres an verba φοβισθαι τον κυριον legerit, valde dubito, vertit: *وَالْحَيَاةُ اَلْاَبَدِيَّةُ* vita aeterna. Versio arabica syriacam, quodam modo tamen liberius exprimit, ramis parum apte arborem substituens.

Vs. 19.

φοβος κυρις απωθεται αμαρτηματα, αφοβος δε ε δυνασται δικαιοθηναι. Desiderantur haec verba in Cod. Vaticano et bibliis Polyglottis Londinensibus, sed exstant in editione Hoerscheliana, nec non in versione Vulgata interposito tamen textus nostri commate vigesimo tertio, sic reperiuntur: *Timor Domini expellit peccatum, nam qui sine timore est, non poterit iustificari.* Magna est omnium versionum antiquarum a textu nostro inde ab hoc versiculo vsque ad finem huius capituli discrepantia, non solum qua commatum, sed et singulorum verborum positionem, eorumque significationem. Versionis latinae vulgatae auctor forsan *αμαρτημα* legit, singularem pro plurali, cum reddat *peccatum*. Syrus et Arabs nihil habent, quod prodat, quicquam eorum, quae in hoc commate leguntur, in suo textus graeci exemplari exstitisse. Editio Complutensis eadem verba, quodam modo tamen mutata et aucta exhibet: φοβος κυρις απωθεται αμαρτηματα, παραμενων τε αυτω αποσρεφει οργη. Ου δυνασται θυμωδης ανηρ δικαιοθηναι. Minime vero genuina haec additamenta nobis videntur, sed e versiculo sequente orta. Qui enim his verbis interpositis sequentia melius antecedentibus annecti putent, Siracidis Ecclesiasticum, quem cum *Sonntagio V. R.* libri ferraginem censemus, librum singulis partibus bene iunctum, apteque dispositum iudicent necesse est.

Vs. 20.

Ου δυνασται θυμος αδικος δικαιοθηναι. Verba haec in versione latina vulgata, syriaca et arabica desiderantur. — Η γαρ ροπη τς θυμω
πτω-

ratione percipere, eorumque vim diuinam, depulsa omni, qua per varia tempora merfa erant caligine, intelligere nobis liceat. Quo aptior autem est nostra haec aetas promouendae verae voluntatis diuinae cognitioni, eo grauius delinquimus, si vel negligenter in tractanda religione, quae vitae nostrae summa est atque caput, versetur, vel simulationis culpam subeamus. Commendatissimum igitur *Vobis* habeatis, *Ciues Ornatissimi*, Siracidis nostri effatum Cap. VI. 37. cui demum si morem gerere studeatis, Vestra horum sollemnium celebratio digna erit, quae vere christianae nomine insigniatur. Διανος, ibi inquit Siracides, εν τοις πραγμασι κυρις, και εν ταις εντολαις αυτη μελετα διαπαντος. Αυτος ζηρει την καρδιαν σε, και η επιθυμια της σοφιας σε δοτησεται σοι.

